

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 115/2014-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. februára 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti PRIATEĽSTVO, a. s., Gogoľova 18, Bratislava, zastúpenej obchodnou spoločnosťou JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Bohuslav Majchrák, pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 14/2012 z 26. februára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti PRIATEĽSTVO, a. s., odmieta pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júna 2013 faxom a 12. júna 2013 poštou doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti PRIATEĽSTVO, a. s., Gogoľova 18, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané

porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obo 14/2012 z 26. februára 2013 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že žalobou doručenou Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) ešte 2. septembra 1998 sa právny predchodca navrhovateľa HAVK, s. r. o., Bratislava, domáhal proti právnemu predchodcovi sťažovateľa zaplata sumy 17 320 565 Sk s príslušenstvom z titulu nesplatenia úveru.

Rozsudkom č. k. 41 Cb 62/1998-314 zo 14. decembra 2011 krajský súd rozhodol, že *„žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 691 754,- Eur istiny s 13 % úrokom ročne k 31. 03. 2000 v sume 635 171,75 Eur a 13 % úrokom zo sumy 691 751,64 Eur od 1. apríla 2004 do zaplata, vrátane trov konania a právneho zastúpenia právneho zástupcu žalobcu v sume 19 589,31 Eur, a to do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia“*.

Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka 18. januára 2012 odvolanie, ktoré odôvodnila jednak tým, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože krajský súd ako súd prvého stupňa nevyhovел žiadosti jej právneho zástupcu z 5. decembra 2011 o odročenie pojednávania nariadeného na 14. december 2011 na iný termín z dôvodu kolízie termínov pojednávania na rozdielnych súdoch, ako aj tým, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav, keď ňou vznesenej námietke neplatnosti právnych úkonov zakladajúcich tvrdený právny vzťah, presnejšie námietke, že *„tento právny úkon za právneho predchodcu žalovaného učinili osoby, ktoré na to neboli oprávnené“*, neposkytol žiadny argument, a zároveň do dňa vydania meritórneho rozhodnutia, t. j. do 14. decembra 2011, nevydal písomné rozhodnutie o vylúčení návrhu sťažovateľky na započítanie jej pohľadávky proti pohľadávke žalovanej na samostatné konanie, tak ako to vyhlásil uznesením na pojednávaní konanom 1. júna 2011.

Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím rozsudok krajského súdu „v časti istiny 691 754,64 Eur a ročného úroku 635 171,75 Eur k 31. 03. 2000“ potvrdil a v prevyšujúcej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie; toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 10. apríla 2013.

Sťažovateľka v sťažnosti predloženej ústavnému súdu namieta, že v odvolacom konaní jej nebola poskytnutá účinná súdna ochrana v zmysle čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy. Podľa jej názoru *„odvolací súd pripustil zneužitie svojvôle,... nakoľko samotný výklad hmotno-právnych noriem ako aj procesných noriem na konanie sa vzťahujúcich tak prvostupňovým súdom ako aj odvolacím súdom, ktorý si tieto osvojil, vykazuje značný stupeň arbitrárnosti, keďže nemá žiadnu oporu vo vykonanom dokazovaní a ich použitie nezodpovedá ich účelu a ich gramatickému a logickému výkladu“*. Námietku porušenia označených práv sťažovateľka odôvodňuje takto:

„Vo veci prejednávanvej súdmi a týkajúcej sa sťažovateľa z dôvodu, že v rámci podaného odvolania išlo o zásadné výtky vzťahujúce sa procesného pochybenia prvostupňového súdu, spočívajúce jednak v odňatí práva, aby sa vec prejedнала za prítomnosti účastníkov – ich zástupcov, kedy nevyhovel žiadosti o odročenie pojednávania právneho zástupcu sťažovateľa z vážnych dôvodov na jeho strane a ďalej z dôvodu, že určitým tvrdeným skutočnostiam účastníka – sťažovateľa, súd neposkytol žiadny argument – nami vznesená námietka neplatnosti právnych úkonov zakladajúcich tvrdený právny vzťah žalobcu (jeho právneho nástupcu) a žalovaného (jeho právneho predchodcu), z ktorého boli plnenia uplatnené v konaní pred súdom, je jednoznačné, že ani v odvolacom konaní, a to aj vzhľadom na ustálenú súdnu prax, ktorou sme zdôvodnili nami podané odvolanie, odvolací súd neposkytol žiadnu vo svojom rozhodnutí o odvolaní – jeho dôvodoch, odpoveď, resp. poskytol odpoveď úplne zmätočnú... Je to vo vzťahu k dôvodom podaného odvolania, v ktorých tvrdíme, že práve prejednaním veci a jej rozhodnutím práve na pojednávaní, na ktoré sa náš právny zástupca ospravedlnil z vážnych dôvodov, bolo upreté ústavné právo na to, aby sa vec prejedнала v prítomnosti účastníka konania (jeho zástupcu) a aby sa na tomto pojednávaní mohol vyjadriť k vykonaným dôkazom. Konkrétne tejto skutočnosti sa však dôvody odvolacieho súdu absolútne nedotýkajú.

Ďalej v otázke námietky neplatnosti právnych úkonov nie je možné stotožniť sa so záverom odvolacieho súdu o tom, že z dôvodu, že pri právnych úkonoch bol štátny podnik zastúpený jeho riaditeľom, ktorý bol nesporne jeho štatutárnym zástupcom a kedy odvolací súd poukázal na ustanovenie § 24f ods. 1, ods. 4 Hospodárskeho zákonníka, a teda že nami vznesená námietka neplatnosti týchto úkonov nie je dôvodná, nemôže obstať, pretože výkladom právnej normy tak, ako to urobil odvolací súd, ide o neprípustný extenzívny, arbitrárny a potom teda aj ústavne neprípustný výklad ustanovenia § 24f ods. 1, ods. 4 HZ vo vzťahu tiež k ust. § 108 ods. 1 HZ vo vzťahu k právomociam osôb – zamestnancov, konať za organizáciu, mimo osôb zapísaných ako jeho štatutárny orgán, prípadne zástupca...

Ďalšie procesné pochybenie konania prvostupňového súdu vytknuté do odvolacieho konania, s ktorým sa odvolací súd vo vzťahu k podmienkam konania pred prvostupňovým súdom riadne nevysporiadal, spočíva v tom, že sťažovateľ už v prvostupňovom konaní uplatnil nárok na započítanie pohľadávky proti pohľadávke žalobcu vzájomným návrhom a z obsahu ktorého bolo zrejmé, že ide o uplatnenie pohľadávky len do výšky žalobcom uplatneného nároku (obrana vo veci), a ak na pojednávaní dňa 1. 6. 2011 prvostupňový súd i napriek tomu, že bolo z našej strany zdôraznené, že vo vzťahu k takto uplatnenému nároku proti žalobcovi ide o obranu vo veci, procesné rozhodol tak, že tento vzájomný návrh vylúčil na samostatné konanie, na čo ale neboli splnené procesné podmienky. Tento odvolací dôvod bol uvedený z dôvodu, že do dňa vydania rozhodnutia prvostupňového súdu vo veci prvostupňový súd písomne uvedené rozhodnutie ani nevydal – je to odvolací dôvod, na ktorý má odvolací súd prihliadať s prihliadnutím na ust. § 212 ods. 3 O. s. p.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka v petite žiadala, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné práva sťažovateľa, spoločnosti PRIATELSTVO, a. s., podľa čl. 46 ods. 1 a podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu SR Bratislava sp. zn. 3 Obo 14/2012 zo dňa 26. 02. 2013 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu SR Bratislava sp. zn. 3 Obo 14/2012 zo dňa 26. 02. 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší sud SR Bratislava je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky na účet jeho právneho zástupcu... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 14/2012 z 26. februára 2013.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd zistil, že *sťažovateľka sa ňou domáha preskúmania napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu tak, ako keby bol ústavný súd ďalším stupňom v systéme všeobecného súdnictva, čo potvrdzujú nielen jej vyjadrenia v konaní pred prvostupňovým súdom, ale aj obsah ňou podaného opravného prostriedku (odvolania), ktoré sú v podstate totožné s odôvodnením jej sťažnosti.*

Podľa ustanovenia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Zmyslom a účelom realizácie zásady vyčerpania opravných prostriedkov a iných právnych prostriedkov na ochranu základných práv a slobôd sťažovateľa je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci, teda aj všeobecných súdov v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. To znamená, že sťažnosť možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd

poskytuje. V opačnom prípade je sťažnosť neprípustná (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 126/2012).

Ako vyplýva z I. časti odôvodnenia tohto rozhodnutia, námietku porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľka spája s tým, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože súd prvého stupňa nevyhovel žiadosti jej právneho zástupcu z 5. decembra 2011 o odročenie pojednávania nariadeného na 14. december 2011 na iný termín z dôvodu kolízie termínov pojednávanií na rozdielnych súdoch, ako aj to, že súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav, keď ňou vznesenej námietke neplatnosti právnych úkonov zakladajúcich tvrdený právny vzťah neposkytol žiadny argument, a zároveň do dňa vydania meritórneho rozhodnutia, t. j. do 14. decembra 2011 nevydal písomné rozhodnutie o vylúčení návrhu sťažovateľky na započítanie jej pohľadávky proti pohľadávke žalovanej na samostatné konanie, tak ako to vyhlásil uznesením na pojednávaní konanom 1. júna 2011.

V súvislosti s podmienkou vyčerpania opravných prostriedkov vyplývajúcej z § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažovateľka uviedla, že *„z dôvodu práve už vedenej exekúcie na jeho majetok, ktorá mu znemožňuje nakladanie z majetkom a teda aj platenie prípadných súdnych poplatkov v prípade, že by mal využiť inštitút opravného prostriedku podľa O. s. p. - dovolanie, by sa pre jeho nezaplatenie účinnej súdnej ochrany dovolať nemohol, žiada ústavný súd, aby prijatie tejto sťažnosti na jej vecné prejednanie z týchto dôvodov hodných osobitného zreteľa neodmietol“*.

Dovolanie (t. j. jeho prípustnosť, podanie a konanie na dovolacom súde) upravujú ustanovenia § 236 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Podľa § 240 ods. 1 OSP účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni.

Prípady, kedy dovolanie nie je prípustné, upravujú ustanovenia § 238 ods. 4 a 5 a § 239 ods. 3 OSP.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistil, resp. z predloženej sťažnosti nevyplýva, aké konkrétne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku bránilo sťažovateľke podať dovolanie v danej veci. Sťažovateľka stále argumentuje tým, že odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal ako s jej námietkou odňatia možnosti konať pred prvostupňovým súdom, tak aj s jej námietkou nesprávneho právneho posúdenia veci tým, že prvostupňový súd nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa § 241 ods. 2 OSP dovolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237...
- c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Ústavný súd konštatuje, že pokiaľ sťažovateľka nepodala dovolanie proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu [§ 237 písm. f) v spojení s § 241 ods. 2 ods. 2 písm. a) a c) OSP], nevyčerpala všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej označených práv účinne poskytoval a na ktorých použitie bola oprávnená. Podľa názoru ústavného súdu mal právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky najprv a predovšetkým najvyšší súd ako súd dovolací. Takýto postup sťažovateľky je neakceptovateľný obzvlášť v prípade, ak procesný kódex v § 138 upravuje inštitút oslobodenia od súdnych poplatkov. Napokon, aj najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 4 Cdo 61/01 z 30. júla 2002 uviedol, že žiadne zákonné procesné a ani hmotno-právne ustanovenia neobmedzujú časovo účastníka konania v jeho práve na podanie návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov, a preto je povinnosťou súdu jeho návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov meritórne prejednať a o ňom rozhodnúť.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že meritórne preskúmanie sťažnosti sťažovateľky v situácii, keď nevyužila právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý jej zákon účinne poskytuje, t. j. nepodala dovolanie, hoci ho podať mohla, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (podobne II. ÚS 102/04, II. ÚS 300/2011, IV. ÚS 101/2011, III. ÚS 289/2012). Samotnú skutočnosť, že na majetok účastníka je vedená exekúcia, nemožno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde umožňujúci ústavnému súdu odkloniť sa od zákonnej úpravy prípustnosti sťažnosti vo vzťahu k ne/vyčerpaniu opravných prostriedkov účastníkmi konaní pred všeobecnými súdmi.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu a posúdenie prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010). V danom prípade sa sťažovateľka nepodaním dovolania v zákonnej lehote pripravila o možnosť súdneho prieskumu napadnutého rozsudku v ďalšej (tretej) súdnej inštancii, ktorý procesno-právne predpisy umožňujú. Navyše, z judikatúry ústavného súdu vyplýva aj záver, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní prichádza do úvahy aj ústavný prieskum rozhodnutia odvolacieho súdu, a to v lehote na podanie sťažnosti proti rozhodnutiu najvyššieho súdu o dovolaní (m. m. II. ÚS 324/2010, III. ÚS 192/2010).

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol z dôvodu neprípustnosti (§ 25 ods. 2 v spojení § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Z uvedeného dôvodu bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uvedenými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2014